

סוגיות במס' ברכות שיעור #15 – מצות קידוש בליל שבת

I. Basic Obligation.

A. Passuk in the torah - שמות פרק כ' פסוק ה'.

B. Women - ברכות דף כ:

1. Why aren't they ש"ת חת"ס א"ח סימן קפ"ה - חייב משום אף הן היו באוחו חום.

C. Defining the obligation - בדברים (רמב"ם פ"כ"ט ה"א).

פרמ"ג א"א רעה:ב but רmb"m NOT according to הרהור raises the possibility seems explicit like the המשמעות that thought does not work.

D. On wine - תוספות פסחים דף קו.

E. At other times.

1. During davening מגן אברהם סימן רע"א סק"א.

2. Erev Shabbos - הגנות רע"א לש"ע שם.

II. Being according to רmb"m ורmb"n

A. רmb"m's approach – mention what makes שבת different than other days.

1. This explains connection makes between שבת ל:א – see שיעורים לזכר אבא מרי ז"ל ח"א עמ' נח-נט.

B. יובל וקידוש החודש to רmb"n – similar to רmb"n שמות כ:ה.

C. גפקא מינה בינויהם.

זכירת שבת רmb"m makes sense to be part of הבדלה? According to רmb"n it doesn't make sense.

2. קידוש היום רmb"n uses this as proof that רmb"m wouldn't have any proof.

3. קידוש היום רmb"m holds you can't eat before קידוש but argues.

a. רmb"m מהר"ם הלואה פסחים קו. ד"ה ביום מאי explains that can't be right because the daytime isn't real, it is just.

b. Perhaps holds it is exactly like רmb"n would hold it isn't real and therefore you can eat first.

4. רmb"m עבו"ז but נשים פטורות מקידוש היום says מהר"ם הלואה. קידוש היום holds they are. Also in יבשות יב:ג it is clear that they are.

5. רmb"n יקש זכור לשמור כתה: זמן תוספת שבת להרmb"m קידוש during says that Rebbe davened and made early.

a. תוספת דאוריתא ראה השם – proof from here that.

b. תוספת תוספת שבת לאו דאוריתא רmb"m שביתת העשור און but holds how can we be. If שבת דרבנן יוצאת בזמן תוספת?

i. שבת קידוש הרmb"m שבת כת:יא. קידוש יכול holds you can do a bit before.

ii. This seems since it is to distinguish and not like (which you'd have to do on itself).

6. רmb"n ישא באה"ל רע"א asks who holds you are. דברי שבת וקידוש that it isn't in שבתא טבא.

a. Perhaps holds like the רmb"m and holds like רmb"n.

III. The דברי מרכבה of the קידוש.

A. How are any husbands רmb"n their wives in רmb"m? (ערוך השלחן רע"א:ו).

סוגיות במס' ברכות שיעור # 15 – מצות קידוש בליל שבת

1. Possible answer - they are with מוציא. ערבותה for women!?(רא"ש ברכות פ"ג סימן י"ג, דגול מרביבה או"ח שם).
- B. There is no for women!(רא"ש ברכות פ"ג סימן י"ג, דגול מרביבה או"ח שם).
1. Possible answers to this question.
- a. I am not doing the way the told me to do it, and according to תוספות and רבינו יונה ברכות א. ד"ה והכמים וד"ה ויש להקשות not סוכה דף ג' (מנחת חינוך - ר"ז סוכה שם דף יב: בדפי הר"פ ור"א בדורש והיזוש מערכה ה' מצוה ל"א אתה ג').
- i. rejection of answer - I am not doing anything wrong by davening (שולחן). שלמה אתה ב'.
- ii. Similar approach in מהנת אשר פסחים סימן טט מהנת חינוך שם).
- b. No mention of יציאת מצרים in davening (ביואר הלכה שמונה עשרה even before you are יוצא קידוש says רmb"מ ריש הלכות תפילה that the answers based on ספר המדת ימים סימן כ' details and structure of are תפילה, while מא"א סימן קו ס"ק ב' מאוריתא holds you are יוצא is רmb"מ must be that the רmb"מ discussing a לכתילה מלאוריתא. Perhaps here too, is a יציאת מצרים but you are still מלאוריתא.
- c. When davening there is no כונה to be rejected.
- i. rejection of answer - he is focusing on being מקדש שבת - this is the ultimate (שולחן שלמה שם) קידוש.
- d. There is for women - read the ר"א שם carefully. הגהות רע"א שם
- IV. Machlokes Ran and Rabeinu Tam.
- A. Basic Machlokes says women are obligated in seudah shelishis because of כל شيءינו בזיכרון because of why Rabeinu Tam needs to come up with the reason that א. אף הן היו באותו הנס.
1. Rav Shlomo Kluger - maybe women don't eat the third meal because they hold like the Ran that Rabeinu Tam is wrong and hold like Rabeinu Tam that the Ran is wrong, so there is no reason to make them obligated.
2. Rav Schachter - the logic for Rabeinu Tam is that kiddush is meant as a way of making our lack of activity on shabbos into a way of shemira. The concept of כל شيءינו בזיכרון is limited to kiddush because it is teaching me that the only way to make the shemira worthwhile is if it is preceded by a zechira (kiddush), but the same cannot be said for other mitzvos asei of shabbos.
- a. Ran would simply hold means that shabbos is a package deal so anybody who takes any of it must take all of it.

1 - שנות פרק כ פסקה ח
זכור את יום השבת לקדשו:

2 - תלמיד בבלי מסכת ברכות דף כ עמוד ב
אמר רב אדרא בר אהבה: נשים חייבות בקדושה היום דבר תורה. - אמר אי? מצות עשה שהזמן גרם הוא, וכל מצות עשה שהזמן גרם נשים פטורות! - אמר אביי: מזרבנן. - אמר ליה רבא: והא דבר תורה קאמרו! ועוד, כל מצות עשה נהייבינה מזרבנן! - אלא אמר רבא: אמר קרא + שמות כ' זכור + דברים ה' + שמור - כל شيءינו בשמירה ישנו בזכירה, והני נשוי, הוAIL ואיתנהו בשמירה - איתנהו בזכירה.

סוגיות במס' ברכות שיעור # 15 – מצות קידוש בליל שבת

3 - שורית חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קפה

השם חכמה בטוחות, ישגשו שובע שמהות, ואור זה וצחחות, וינהלו על מי מנוחות, לה"ה אהובי נפשי מהותני הרבה הגאון המופלא ומופלג כשות מורה הבונם גינס נ"י אב"ד ור"מ דק"ק מ"ד י"א:

יקרת מכתבו הגעני יום אתמול ביום התענית, ולהיות אמרתו הביבים עלי אמרתי להשתחשע בהם היום יום שמחתינו ותהי לי למשיבת נפש. וזה אשר שדר לנו הורפא ואיהו חוליא מתכו לתוכי דברי תורתו, ואשר נתקשה להסבירים דאף הן היו באותו הנס סברא לאורייתא היא [עי' Tos' מגילה ד' ע"א ד' ה שאף] לחיב נשים במצוות עשה שהזמן גרמא, הא אבוחון דכולהון תפילין דילפינן כל התורה מהם לפטור מ"ע שהז"ג [קידושין ל"ד ע"א] ותפילין גופי כתיב בהו סוף פרשת בא כי ביד חזקה וגוי, והרי נשים היו באותו הנס ואפ"ה פטורין מתפילין, וא"כ הוא הדין כל מצות עשה שהזמן גרמא אף על פי שהיו באותו הנס יפטרו, אלו דברי פר"מ. והוא הדין דקשה נמי למה לי זכור ושמור בדבר אחד לחיב נשים [בקידוש היום, ברכות כ' ע"ב] תיפוק לי' דברות שנויות תלה שבת ביציאת מצרים ואמרין בפ' ערב פסחים [קי"ז ע"ב] לצורך בקידוש היום זכר ליציאת מצרים וכותבו תוס' שם [ד"ה למן] דפר"ך בא"ת ב"ש ג"ל, שהם בגמträיא ט"ל מלאות שנאמרו בשבת זכר ליציאת מצרים ע"ש, ואם כן פשיטה דנשים חייבות שאף הן היו באותו הנס ולמה לי היקשא זכור ושמור. וכן יש להקשוט בפרק התכלת [מ"ג ע"א] דאמר ר' יהודה רמא החשי אפרזומה דאיןשי ביתי, ומקשה הש"ס מדרמי שמע מינה ס"ל לילא זמן ציצית אם כן אמר מברך בכל צפרא ע"ש, ומאי קושיא, דלמא לעולם ס"ל לילא לאו זמן ציצית והא דחייבות נשים ביציאת משום שהן בנס יציאת מצרים וכותיב ביציאת יציאת מצרים וכותב ב"י [ס"י ח' ד"ה ומזהיר] בשם המדרש דבקרית ים סוף הכרזנו גבריאל שיקרעו הימים שלפניהם בזכות ציצית שלabhängigם, וא"כ כיוון שהנשים היו באותו הנס יתחייבו ביציאת אף על גב דיללה פטור מציצית:

אבל האמת יורה ذרכו, דתפילין אינם מטעם יציאת מצרים לחוד כי הוא מהק אהבת אהובים לישא כל אחד חותם אהבת חבירו על עצמו, וכדכתיב [שה"ש ח' - ו'] שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי עזה כמות אהבה, וכן כתיב החסיד בעל הובת הלבבות [בפתחה לשער היחות], ולכן איזה ל' [ברכות ו' ע"א] הקדוש ברוך הוא מנין תפילין, ותפילין דMRI עלמא מי כתיב בהו אהבת ה' את ישראל והני דין מי כתיב בהו אהבתינו את ה' ובكلת עול מלכותו ויהודה וכדכתיב בפרשת שמע ובפרשת והיה ושם לא נזכר יציאת מצרים כלל, אך הויל' וגם זה מעורר אהבה לזכור חסדו אשר עשה עמו בצתינו מצרים, על כן לסניף בעלמא אמר בשעה שנכתב אהבת ה' לנו על חותם לבנו נזכיר גם את זה ואינו אלא סנייף, והפטור מעיקור החותם לא נתחייב בסעיף מסעיף המצווה שהוא יציאת מצרים עפ"י שהי' באותו הנס, ולא שייך לחיב נשים שאף הם היו באותו הנס אלא בפסח חנוכה ופורים, וגם בסוכחה לויל' האזרה משום לכל עיקור המצווה לא נתכן אלא בשביל זה, אבל לא בתפילין וכן ביציאת שעיקור המצווה וראיתם אותו זכרתם את כל מצווה ה', ועל דרך אגב נזכיר גם יציאת מצרים וקרית ים סוף כנ"ל עפ"י המדרש, וכן שמירת שבת עיקרו זכרון למשיע בראשית וסעיף סעיף ה' הם נזכר ליציאת מצרים, ואלו היו נשים פטורות מן העיקור לא יתחייבו משום שהיו בני יציאת מצרים, וזה פשוט:

4 - רמב"ם הלכות שבת פרק כת הלכה א

מצוות עשה מן התורה לקדש את יומ השבת בדברים שנאמר +שמות כ'+] זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבת וקידוש, וצריך לזכരה בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה.

5 - ספרא פ' בחוקתי סק"ג

וכן הוא אומר זכור את יומ השבת לקדשו יכול בלבד כשהוא אומר שמור הרי שמירת לב אמורה הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיך

סוגיות במס' ברכות שיעור #15 – מצות קידוש בליל שבת

6 - תוספות מסכת פסחים דף קו עמוד א

זכריהם על הין - הזכירה כתיב על הין זכרו כיון לבנון (הושע יד) נזכירה דווקין מיין (שיר א) והאי זכירה היינו קידוש דויכלו לא מצינו על הכוס אלא בתפלה כדאמר בשבת (ד' קיט): ולא ניתן על הכוס אלא להוציא בנינו ובני ביתו ומה שרגילין לומר ויכלו אחר התפלה בkowski רם הינו משומן י"ט שחול להיות בשבת שמתפלין אתה בחורתנו ואין אומר ויכלו בתפלה ותקנו נמי לומר בכל שבתות שלא לחלק בין שבת לשבת ונראה דקידוש על הין אסמכתא היא והוא דאמר במיל שמו (ברכות ד' כ): נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה הינו דזקע קידוש היום אבל על הין לא היה אלא מדרבנן כדמותם בראש נזיר (ד' ג): אך אמר מיין ושכר יציר לאסור יין מצוה כיון הרשות ופרק מא ניחו קידושא והבדלה מושבע ועובד מהר סיני הוא איצטריך קרא למיסר אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה והזר אמר הרני נזיר איצטריך קרא דנזירות הל עליו אף על פי שמושבע ועובד הוא ועוד מצינו למיסר קידוש על הין דבר תורה אבל הא דאמר המברך צריך שיטעם זהו מדרבנן.

7 - מגן אברהם סימן רעה ס"ק א

אכל מיד - היינו לקדש כדי שיזכור שבת בכניסתו ועס' רע"ג ס"ג, וככתוב בתיקוני שבת שיקדש קודם לילה כי בתחילתليل שבת הוא מזל מדים ובסוף יום ו' הוא מזל צדק לכון יקדש בצדקה וכ"כ בתשובות מהרי"ל סי' כס"ג ומ"ע בתשוב' כתוב שם אין תאכל לאוכל יכול להמתין שכבר זכר אותו בכניסתו בה"כ ע"ש, ובירושלמי ריש ברכות אי' שרך לאוכל שעיה או ב' בלילה וכ"מ בראשי ריש דף ג', לרמב"ם פ"ט קידוש היום DAOРИיתא בא' יין ורבנן תקנו על הין וכ"כ התוס' בסוכה פ"ג דף ל"ח ונ"ל לדמאייר בקידוש שאמר בתפל" סגיDKRA כתיב זכור את יום השבת והרי זכר אותו וקידוש במקום סעוד' רבנן תקנו כמ"ש סי' רס"ט וכ"מ בתוס' שכחטו לד"ת מי שאין לו יין לא יקדש כלל וק' וכי יעקור מ"ע DAOРИיתא אלא ע"כ ידי בתפלה ועוד אמר' בקדושה אף על גב דמקדש בצלחתו וכ"ו ע"ש וכ"מ ל' הרמב"ם וכ"מ בתוס' פ' ע"פ בשם הרוש' ע"ש: ודע והקידוש בי"ט הוא דרבנן כמ"ש המ"מ פ"ט מ"מ יש לו כל דין קידוש של שבת ואם אין לו אלא כוס א' של שבת קודם:

8 - ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קנה

וממצות הקנ"ה היא שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו וביציאתו נוכוד גם גודל היום הזה ומעלתו והבדלו משאר הימים הקודמים ממנו והbamim אחורי. והוא אמרו יתעלה זכור את יום השבת לקדשו. כלומר זכרו זו קדושה והגדלה. וזה היא מצות קדוש. ולשון מכילתא זכור את יום השבת לקדשו קדשו בברכה. ובבבואר אמרו (פסחי קנו א) זכרו על הין. ואמרו גם כן קדשו בכניסתו וקדשו ביציאתו. כלומר ההבדלה שהיא גם כן חלק מצירת שבת מתוקנת וממצוה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בסוף פסחים (ק - קו א, קו ב) ובמkommenות מברכות (כ, כו ב, כו ב, כת א, לג א, נא ב, נב א) ושבת (קיט ב, קג ב):

9 - רמב"ם הלכות שבת פרק ל הלכה א

ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים בדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים, שבתורה זכור ושומר, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר +ישעיהו נ"ח+ וקראת לשבת עונג וקידוש ה' מכובד.

10 - שיעורים לזכור אבא מורי ז"ל ח"א עמ' נח-גט

שני הדברים מד"ס שהם מפורשים ע"י הנביאים מהווים אמנים שתי מצות מסוימות ובבחינה זו חזשו ע"י הנביאים אולים בקשר לקיים הנה המשך מצות זכור ושומר שנאמר בטורה. הכלוב "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד" מפרש את תוכן מצות זכור ושמור. כשאדם מקפיד על עונג וכבוד הוא משלים את מצות זכור ושמור לפיכך חיבור הרמב"ם כבוד ועונג עם זכור ושמור.

11 - רבב"ן שמות פרק כ פסוק ח

אבל לרבותינו עוד בו מדרש ממלת לקדשו, שנקדשו בזוכרו, כענין וקדשתם את שנת החמשים שנה (ויקרא כה י), שהוא טעון קדוש ב"ד לומר ביובל מקודש, אף כאן צוה שנזכור את יום השבת בקדשו אותו. וכך אמרו במקילתא (כאן) לקדשו, קדשו בברכה, מכאן אמרו מקדשין על הין בכניסתו, אין לי אלא ליום, ללילה מנין, ת"ל ושמרתם את השבת (להגן לא יד), וזה קדוש היום, והוא מן התורה, איןו אסמכה. וכך אמרו (ברכות כ ב) נשים חייבות בקדוש היום דבר תורה, זה על קדוש הלילה, לפי שככל הטעונים קדוש מתקדשים בכניסתן פעמי אחת, כגון קדוש החדש, וקדוש היובל, אבל ביום אסמכה, ואין אמרים בו מקודש כלל, שדיינו בפעם אחת בכניסתו. וכן על הין אסמכה ואינו קבוע כלל:

12 - רבב"מ הלכות שבת פרק כט הלכה י

מי שנתקווין לקדש על הין בלבד שבת ושכחה ונטל ידיו קודם קדש הרי זה מקדש על ס הפת ואין מקדש על הין אחר שנintel ידיו לשודה, ומוצה ע לבך על הין ביום השבת קודם קדש שיסועד סעודת שנייה, וזה הוא הנקרא קידושא רבא, מברך בורא פרי הגפן בלבד ושوتה ואחר כך יטול ידיו פ וישועד, אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם קדש, וגם קידוש זה לא יהיה אלא במקום סעודה.+/השגת הראב"ד/ אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם קדש. א"א בח"ר ראש אמר מסברא אמרה לא סבר מימי סברא פחותה מזו ולפי שקראוו קדושא רבא יצא לו, ואני המשם, שכבר נתקדש היום בכניסתו על הין קודם שיטעום ואילו בא לkadש ביום על הפת מי לא מקדש ותחשב המוציא במקום ברכת הין ויאכל, וכשדרשו (פסחים קו) אין לי אלא בלילה ביום מנין אסמכה היא דעתך קידושא בלילה כתיב מدقח את יום ולא כתיב ביום א"נ דאי לא קדש בלילה קאמר.+

13 - מהר"מ חלאוה פסחים דף קו. ד"ה ביום מאי

הרמב"ן [צ"ל הרמב"ם] ז"ל כתוב שאסור לטעום כלום קודם קדוש הלילה ואין מהוור דין זה קידוש ממש שכבר נתקדש היום פעמי אחת ולא מצינו לקדוש ב"ד ללילה וליום אלא שהחכמים תקנו תקבעו סעודתו על הין ומסמכי ליה אקרא אבל מדרבנן הוא הלכך מותר לטעום

14 - רבב"מ הלכות עבודה זרה פרק יב הלכה ג

כל מצות לא תעשה שבתורה אחד אנשים ואחד נשים חייבים חוץ מל תשחית ובლ תקיף ובלי יטמא כהן למתים, וכל מצות עשה שהיא מזמן לזמן ואני תדירה נשים פטורות חוץ מקידוש היום ואכילת מצה בלילי בפסח ואכילת הפסח ושהחיטתו והקהל ושם מה שנשים חייבות.

15 - מגיד משנה הלכות שבת פרק כט הלכה א

[א] מצות עשה מן התורה וכלי. מדובר רביינו נראה בביור שהוא סובר שההבדלה ג"כ דבר תורה והכל בכלל זכות. וראיתי המפרשים ז"ל חולקים בזה יש סוברים לדברי רביינו ואף על גב דבגמרא פ' ערב פסחים (דף ק"ו) אין שם אלא זכרהו על הין בכניסתו אין לי אלא בלילה וכו' מ"מ ילפינן לה מדכחיב ולהבדיל כמ"ש פרק ידיעות הטומאה (שבועות י"ח) ולשון מכילתא זכר את יום השבת קדשו בברכה ובביור אמר זכרהו על הין ואמרו גם כן קדשו בכניסתו וקדשו ביציאתו. ו"א שההבדלה אינה אלא מד"ס אבל הקידוש הוא דבר תורה. ודע שלדברי הכל אחד אנשים ואחד נשים חייבין הם בקידוש היום ומירא מפורשת היא נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה. ונפקא לנו מזוכר ושם אור והבדלה נמי אם היא דבר תורה ונפקא לנו הזכיר בהן חיבות ופרק י"ב מהלכות עבודת כוכבים ומזלות וחיקותיהם כתוב רבינו וכלי מצות עשה שהיא מזמן לזמן ואני תדירה נשים פטורות חוץ מקידוש היום ואכילת מצה בלילי פסחים ואכילת פסה

סוגיות במס' ברכות שיעור # 15 – מצות קידוש בליל שבת

והקהל ושםחה שאף הנשים חייבות ע"כ ונוסח הקידוש ידוע הוא. ונוסח ההבדלה נחלקו בו שם פ' ערבי פסחים (דף ק"ג ק"ד) והעלו בגמרא בדברי רבינו. זה מסכם:

16 - תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמידה ב

רב צלי של שבת בערב שבת אומר קדושה על הכוורת או איןו אומר קדושה על הכוורת ת"ש דאמר רב נחמן אמר שמואל מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוורת

17 - חידושי הראה"ה שפה

ובודאי תוספת מהול על הקדוש מדאורייתא הוא... וזה שיצא ידי קדוש שכדש באותה שעה אע"פ שקדוש היום מן התורה שאף קדושת שעה זו לשבת מן התורה

18 - רמב"ם הלכות שביתת עשור פרק א הלכה ו

כשם שבנות מלאכה בו בין ביום בין בלילה כך שבות לעינוי בין ביום בין בלילה, וצריך להוסיף מהול על הקדש בכניסתו וביציאתו שנאמר +ויקרא כ"ג+ ועניהם את נפשותיכם בתשעה לחיש布ערב, כלומר ג התחיל לצום ולהתענות מערב תשעה הסמוך לעשרי, וכן ביציאה שווה בעינויו מעט מלילי אחד עשר סמוך לעשרי שנאמר מערב עד ערב תשבעתו שבתכם.

19 - רמב"ם הלכות שבת פרק בט הלכה יא

יש לו לאדם לקודש על צ הכוורת ערבי שבת מבועוד יום אף על פי שלא נכנסת השבת, וכן מבדיל על הכוורת מבועוד יום אף על פי שעדיין היא שבת, שמצוות זכרה לאמרה בין בשעת כניסה יציאתו בין קודם לשעה זו במעט.

20 - ביאור הלכה סימן רעה ד"ה * דאיתקש זבור

ותנה ראיתי בחודשי ר"א שמסתפק דאורי יוצא המ"ע באמירת שבתא טבא בלבד ולפלא זה הרי הרמב"ם כתוב דברינו זכירת שבת וקידוש:

21 - הגדות רע"א לשׂו"ע שם

וגם לכוארה לאו דוקא תפלה אלא דכל שמצויר שבתא טבתא ג"כ יוצא דם"מ הזכיר שבת

22 - עורך השולחן אורח חיים הלכות שבת סימן רעה סעיף ו

ונראה לכוארה דאימת מוציאין זה את זה כמשמעותם התפללו או שניותם לא התפללו לחיובם שהוא אבל אם האחד התפלל והשני לא התפלל אין המתפלל מוציא ידי חובת של מי שלא התפלל לדעת הפוסקים דמן התורה יוצאים בתפלה וא"כ מי שהתפלל חייבו רק מדרבנן וממי שלא התפלל חייבו מן התורה ולא ATI דרבנן ומפיק דאורייתא אך לפ"ז לא מצאנו ידינו ורגלינו בכל המשפחות שהבעה"ב מקדש ומוציא אשתו ובנותיו וכלהותיו אף על פי שלא התפללו אמנם האמת דזהו רק בברכת הנהנין וברהמ"ז ולא כן בברכת המצוות שאחד יכול להוציא את חבירו אף שכבר יוצא ידי חובתו מטעם כלל ישראל ערבים זה בזה כדאיתא ספ"ג דר"ה ולכן איש ואשה יכול להוציא זאת בכל גוניו ויש מי שרוצה לומר דasmaה אינה בכלל ערבות [דגמ"ר] ודבר תמורה הוא והרא"ש שכטב סברא זו ברפ"ג בברכות אינו אלא במצבה שאין להאשה שייכות בזה ע"ש אבל بما שהיא מחייבת שהוא לגמרי לאיש [וכ"כ הגרע"א בגליון הש"ע ובתשו':]

23 - דגkol מרביבה שם

סוגיות במס' ברכות שיעור #15 – מצות קידוש בליל שבת

ואמנם מה שאני מסתפק אפילו באיש המקדש ומוציאה אשתו ובני ביתו אם הנשים לא התפללו ערבית והאיש כבר התפלל ערבית וא"כ האיש אינו מהובי מן התורה והנשים שלא התפללו חיבם מן התורה אם יוצאים בשמייתן מן האיש ואף שככל הברכות אף שיצא מוציאה כמ"ש במסכת ר"ה דף כת. היינו מטעם ערבות שככל ישראל ערבים זה בזה כמ"ש רש"י שם והרי כתוב הרא"ש במסכת ברכות פ"ג דף כת: שהasha אינה בכלל ערבות לך אין מוצאים אלא מי שהיובו מדברנו עיי"ש ואני מסתפק אם האשה אינה בכלל ערבות דהינו שהיא אינה ערובה بعد אחרים אבל האנשים שקיבלו ערבות בהר גרים והר עיבל נתערבו גם בעד הנשים וא"כ שפיר מוציאה האשה את האשה אף שכבר יצא או לדלא כשם שהנשים לא נכנסו בכלל ערבות כך לא קיבלו האשנים ערבות בשליל נשים ועיין ביבמות דף מו: בתוס' ד"ה קשים גרים וצ"ע

24 - רא"ש מסכת ברכות פרק ג סימן ג

ונשים חייבות בקידוש היום דבר תורה. דאמר קרא זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשוי הוαι ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה. אל' רבינא לרבע נשים חייבות בברכת המזון ואורייתא או דרבנן דכתיב וברכת [על] הארץ ונשים לא נטלו. חלק בארץ ומג'ם לאפוקי אחרים ידי חותמן אי אמרת Daoiriym ומפיק Daoiriym. וא"א דרבנן הויא ליה שאינו מחויב בדבר ואינו מוציא אחרים ידי חותמן Mai *ת"ש באמת אמרו בן מברך לבניו ועובד לריבו ואשה מברכת לבעה אבל אמרו חכמים תבואה מארה לאדם שאיתו ובנו מברכין לו אי אמרת בשלמא Daoiriym את Daoiriym ומפיק Daoiriym לא אמרת דרבנן ואתי דרבנן ומפיק Daoiriym. ולטעמיך קטן בר אפוקי אחרים הויא אלא הכא במאי עסקנן ואכל שיעורא דרבנן ואתי דרבנן ומפיק דרבנן ולא אפשרית הבעיא הלך נשים אין מוציאין את אחרים ידי חותמן. וא"ת מ"ש מהא אמרי לקמן בפרק שלשה שאכלו (דף מה א) להוציא את אחרים ידי חותמן עד שאכל צית דגן ובשיעור כזית אינו תיב אלא מדרבן ואפילו הכי מוציא אחרים שאכלו כדי شبיעה וחיבין מן התורה. ואם כן באשה נמי אף על פי שאינה חייבת אלא מדרבן תוכיא אחרים שחיבין מן התורה. ייל דלא דמי דאיש אף על גב שלא אכל כלום דין הוא שיפטור את אחרים דכל ישראל ערבים זה זה אל' מדרבן אמרו שלא יברכו ברכת הנתנן בלבד הנה לפיק כשותה שאכלו אף על פי שאינו נתחייב אלא מדרבן מוציא את אחרים שאכלו כדי شبיעה. שערב הוא בעבורם ועליו הוא להצילן מן העון ולפטור אותן מן המצאות אבל האשה אינה בכלל הערות לכך אינה מוציאה אלא מי שהיובו מדברנן:

25 - חוספות מסכת סוכה דף ג עמוד א

דאמר לך מני ב"ש היא ולא חזוז מינה כי' - בסדר רב עמרם פסק בששה מקומות הלכה כב"ש חזז הא' דסוכה צריכה שתאה מחזקת ראשו ורוכבו ושולחנו ואידך במנחות פרק התכלת (דף מ. ושם) גבי סדין בצדית ב"ש פוטרין וב"ה מתיבין עוד לשם כמה חותין הוא נותן ב"ש אמרי ד' ובה"א ג' עוד החט כמה תהא משולשת בית שמאי אומרים ד' ובה"א ג' בכל הגי עבדי כב"ש ואידך במסכת ברכות פרק אלו דברים (דף נא): בש"א מבедин [את] הבית ואח"כ ג' גוטליין לידים ואמרין בוגמ' בכוליה פירקין הלכה כב"ה בר מהך עוד החט בסוף פירקא גבי מי שאכל ושתה ולא בירך דמייתי במגרא עובדא דרבבה בר בר חנה דASHCHAH YONAH דזהבאה חד תלמיד שעבד כב"ש ואשכח ארנקוי ואידך תלמיד שעבד כב"ה ואכליה אריה וקצת קשה הא דקאמר החט בכוליה פירקין הלכה כב"ה בר מהך ושתא משום דבר"ה נמי מזו דלכתחילה מיהא עבדין כב"ש ועל מה שפסק בהך דהכא כב"ש אין להקשوت מהא דאמרין פ"ק ברכות (דף יא). דאמר רב יוסף עשה כדבורי ב"ש לא עשה ולא כלום ומיטתי ראה מההיא מילתא דסוכה מעשה ברבי יוחנן החורני שהלה והלכו זקני ב"ש זקנין ב"ה לבקרו ומצאווהו שהיה יושב ראשו ורוכבו בסוכה ושולחנו בתוך הבית אמרו זו זקנין ב"ש א"כ היה גוגג כל ימיך לא קיימת מצות סוכה כל ימיך ומסקין החט דהלהנה כרבלה הלכה כב"ה מיהו שמעתין דההט חימה היכי דיק מינה דבתרתי פלייגי בההיא הלכה כב"ה אבל הכא בסוכה קטנה ובאה הלכה כב"ש מיהו שמעתין דההט חימה היכי דיק מינה דעשה כב"ש לא עשה ולא כלום דראיה דמייתי בעשה כב"ה מירוי ועוד וכי צריך ראה על זה היכא דהלהנה כב"ה שאם עשה כב"ש לא עשה ולא כלום וצ"ל דאיצטריך הטעם לאיトイ היכא דב"ה מהחרירים מדרבן וב"ש מוקמי לה אדרורייתא

סוגיות במס' ברכות שיעור # 15 – מצות קידוש בליל שבת

ולא גורין אם עשה בדברי ב"ש לא יצא ידי חובתו אף' דאוריתא כדאשchan ל"ש היכא דיתיב אפיקחא דמטלחה דגורי שמא ימשך אחר שלוחנו וקאמרי לא קיימת מצות סוכה מימיך דאפי' מדאוריתא לא קיים ומדביה שmai נשמע לב"ה.

26 - ר"ן על הרוי"פ מסכת סוכה דף יב עמוד ב

אמרו לו אם כן הייתה נוהג לא קיימת מצות סוכה מימיך. לאו דוקא דהא מדרכנן הוא דמייתר שמא ימשך אחר שלוחנו אלא הци קאמר לא קיימת מצות סוכה כראוי וכרצון חכמים וכדתנן בפרק ערב פסחים [דף קטז ב] כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו כלומר שלא קיים מצותן כראוי

27 - תלמידי רבינו יונגה ברכות דף א. בדף הרוי"פ ד"ה וחכמים ר"ד"ה וייש להקשות

ודברי הכל שצורך לכתילה לקרות ק"ש מיד ביציאת הכוכבים ופלוגתיהם דר"ג וחכמים לא היה אלא בדייעבד, חכמים סבירא לאו דאיפלו בדייעבד אינו יוצא אלא עד החותם משומן סייג ור"ג ס"ל לדבידייעבד יוצא כל הלילה... ונראה למורי הרב נר"ו דס"ל לרבען שאיפלו קריאת שמע עצמה שהוא מן התורה כל הלילה אינו קרוא אותה אחר החותם שיכולין חכמים לפטרו מצות עשה כל זמן שעושין כן משום סייג או משום קיום המצווה עצמה

28 - דרوش וחידוש לרע"א מערכת ח

גדול שתוקע בשבת קיים מצות שופר זמנו גם בשבת אלא דעבר על שבת דשבת

29 - קבא דקשייתא קושיא צט

ראיתי דבר תמורה להגאון רע"א זל במערכה ח' דפשיטה לה דאם תקע שופר בשבת אף דעבר על שבת מ"מ המצווה נתקיים בדייעבד עי"ש ד"ה והנה אבל מאי לפלא על גאון כמוותו שיאמר דבר כזה ולא מבעי להתוס ריש סוכה ד"ה דאמר כל היכא דהמצווה פסולה מדרבנן גם מדאוריתא לא יצא אף להר"ן סוף פסחים במשנה דר"ג דחולק על התוס עי"ש אבל היכא דפטרו חכמים לגמרי מן המצווה ודאי נערק המצווה מכל וכל

30 - מהת אשרש פסחים סימן טט

ונראה בזו דרך במקום שתיקנו חז"ל למינדר מילתה ולעשות הרזקה לאיסור תורה בטל לגמרי מצות התורה כשנعواה שלא כתיקון חז"ל דרך בזו נתנו מוקף עצום לדבריהם כדי להרחק את האדם מן העבריה וביטלו לגמרי מצות התורה אם לא עשה כתקנותם... אבל בתקנות חכמים לחוד שאינם להרחק את האדם מאיסור תורה וכגון תקנות שונות בכתיבת הגט וכדומה בודאי לא עקרו לגמרי את דין התורה אף שלא עשה ע"פ תקנותם

31 - מגחת חיבור מצווה לא

(א) לדבר דברים כו'. ד' אלו מבוארים בר"מ פ"כ"ט מה' שבת והנה דיני קידוש ארוכים אכן האריכו הראשונים והאחרונים ע"כ לא אכתובי רק איזה העורט. והנה המצווה דוקא בדייבור מכובאר כאן ובר"מ ובפסקים אבל בהרהור לא יצא אעפ"י דמובואר במס' מגלה דף י"ח ذזכיר הינו בלבד לגבי זכירת עמלך רק שם לא תשכח כתיב הר' שכחת הלב אמרו וע"כ זכור הינו בפה ע"ש א"כ כאן דכתבך רק זכור אפשר דהינו בלבד אך ע' שו"ת שאג"א ס"י י"ג מביא ל' רמב"ן בשם הספרי זכור גבי שבת הוא בפה دائ' בלבד כתבה התורה שמור הינו בלבד וזכור הינו בפה ע"ש ג"כ מה שפלפל דאי' בהרהור רק בדייבור. והנה דעת הרהמ"ח כדעת הר"מ בפ"כ"ט דגם הבדלה הוא מה"ת ע"ש בהה"מ ויש שיטות סוברים דבדלה הוא רק דרבנן ע"ש בהה"מ ופסקים. ודע דהמצווה מה"ת לדבר דברים של כבוד היום כ"א לפ"י צחות לשונו אבל נוסח הקידוש אינו מה"ת וזה תיקנו אנשי כנה"ג כמובואר בברכות פא"ע דל"ג וגם שישיה בברכה שם ומלכות אבל מה"ת אומר כ"א לפי מה שרצה והעיקר שצ"ל מעלה היום וכ"ה בראשונים גבי בהמ"ז שהוא מה"ת ע'

סוגיות במס' ברכות שיעור #15 – מצות קידוש בליל שבת

בב"י לטוא"ח ס"י קפ"ז בשם הרשב"א והרא"ש וגם בשם הרמב"ן דבמה"ז הוא מה"ת אבל המטבח אינה מה"ת ע"ש וה"ב זו פ' וע' שאג"א סי' הנ"ל. אך עתה שתקנו חז"ל הנוסח הדינו להתihil בשם ומלאכות ולסימן והוא לא עשה כן רק אמר דברים מעצמו למלעת היום אפשר אף מה"ת לא יצא כמ"ש התוס' סוכה גבי לא קיימת מצות סוכה מימיך ובברכות די"ז דכ"מ דתחוז"ל במצבה אדוריית' והוא לא עשה כן לא יצא כלל עפמ"ג לאו"ח פתיחה הכלולית ח"ג אותן ח' אדם עשה במצויד לי' כלל ובאונס יצא מה"ת וע"ש של' זה ג"כ לעניין קידוש שלא על הocus ועוד נ"מ והבאתי לד' כ"פ בחיבוריו ואכ"מ להאריך. וע"ש באות ז' ג"כ ועתו ס' סוטה דל"ב ב"ה ק"ש ותפללה כתבוDKידוש נאמר בכל לשון אפילו איןנו מבין הלשון וע"ש בש"א כ' טעם לדבריהם והר"מ והרham"ח אין מביאין זה בקד"ה ועמא"ס סי' ס"ב וסי' קצ"ב ודברים אלו לעניין באיזה לשון מפוררים במקומותם וצריך חיבור מיוחד לפלפל בכל מצוה החלוי בדיבורו גם אם יש חילוק בין אומר בעצמו לשומע מפני אחר ואכ"מ. והנה דעת הר"מ והרham"ח כאן והרבה ראשונים דקד"ה הוא ד"ת בדברים אבל על היין או על הפת הוא רק מד"ס והתוס' פע"פ דף ק"ו ספקיו מספקו להו אפשרות הוא מה"ת לקדש על הocus רק הטועימה הוא רק מדרבן וע' נזיר דף לד' גבי יזיר מיין מצוה Mai נינהו קידוש ואבדלה מושבע מה"ס הוא וע"ש במפרש דעתו ג"כDKידוש על הocus הוא מה"ת והתוס' לא כתבו כן והה' עתיקין עאו"ח ה' קידוש סי' רע"א בט"ז ומג"א ובתשובה ש"א ה' שבת הכריע ג"כ כדעה זו ועל הocus איןו רק דרבנן וכבר הארכו בזה ואכ"מ.

והנה מבואר בפסחים דקי"ז ע"ב אמר ראב"י ציריך להזכיר יצ"מ בקד"ה כתיב הכא למן חוכר את יום וכור' וכתיב הכא זכור את יום וכור' ואין חולק על מימרא זו ופשוט זה הוא מה"ת ובלא הזכיר יצ"מ לא יצא כלל כיוון דנלמד מג"ש וגז"ש הי' גופי תורה אפילו לעניין עונש מבואר בש"ס דכמה גופי תורה נלמד בג"ש והר"י"פ והרא"ש הביאו מימרא זו שם והר"מ כאן איןנו מביא מימרא זו מפורש אך סמך עצמו במה שבביא נוסח הקידוש ומזכיר שם יצ"מ. ועל הרham"ח צ"ע דאיתנו מביא זה הדין דז"פ דבאייה נוסח שאומר מעתה היום אריך להזכיר יצ"מ כי כן המצוה מה"ת ועפי"ז אני תמה מאד על האחרונים עמג"א סי' רע"א סק"א שכטב בתרפה שבת יוציא ידי קידוש כי על היין הוא רק מקד"ס וע"ש בdagm"ר מפלפל לעניין אם נשים מוציאות או אף להיפוך רק [אם] האיש החפכל ערבית דאיתנו חייב אלא דרבנן ובכלל העrobotות דעת הרא"ש דנים אים בכלל ערבות וע"ש ג"כ לעניין קטן בן ג"ש וע"ש בסקמ"ט בט"ז במעשה שבת הום יצ"מ א"י מה"ת בתרפה לחוד בלי יין תמה שם בס' דגם"ר דחויבת אדוריית' כבר יצא בתפלה וכן בס' פמ"ג וכל האחרונים כולן אחזו שער דיויצה בתפלה שבת ידי קד"ה מה"ת לאו"ת הפטוקיםDKידוש על היין הוא רק מדרבן ע' בדבריהם ולידי תמה מוד כיוון דבנosa התפלה של ליל שבת אין אנו מזכירים יצ"מ ודאי א"י מה"ת כלל ומימרא מפורשת הוא בלי חולק ונלמד בגז"ש ע' כ' ודאי אם לא הזכיר בקידוש באיזה נוסח שאומר לכבוד היום יצ"מ א"י מה"ת כלל ואין אנו יוצאים מה"ת בתפלה שבת כל ונשאר כל הפלפול של הדגל מרובבה והמג"א וצדקו מאד ד' הט"ז כיוון דאמר נוסח הקידוש שנזכר יצ"מ יוצאים מה"ת אבל בחרפה של שבת ודאי א"י כלל דאין שם זכר ליצ"מ אך ביום טוב שחיל להיות בשבת דאנו מתפללין يوم טוב ומזכירים שבת ויצ"מ יוצאים מה"ת אבל בכל שבות השנה נ"ל ברור דאי' בתפלה כיוון דליקא זכר ליצ"מ א"כ ל"י א' מה"ת. [והנה נסתפקתי לפמי מה דקי"ל מצות אדוריית' צריכין כוונה ודרבן א"צ כוונה אם קידש במקום סעודה רק שהיסר הכוונה וא"כ י"ח מה"ת כיוון דלא הי' בכוונה ואה"ז הזר וקידש שלא במקום סעודה כה"ג מי נימא דיצא י"ח דהא המצוה דרבנן בבר' יצא בקידוש הראשון אף שלא הי' בכוונה וא"כ יוצא שוב אה"כ קידוש אדורייתא בקידוש השני אף שלא הי' במקום סעודה ה"ז רק דרבנן והדרבן כבר יצא או נימא דאי' כלל כה"ג הקידוש דרבנן קודם י"ח מה"ת וצריך להזר ולקיים בכוונו ובמק"ס וכעת לא מצאת גiley לדין זה] ומ"ש המג"א מהבדלה שתנו בתפלה פא"ע ודאי הבדלה כיוון דנוסח א' הוא ודאי יוצא בתפלה מצות התורה אבל לעניין קידוש ל"י כלל כיוון דאיתנו מזKir יציאת מצרים ומ"ש המג"א ממה אמרין שם כי קידוש אף על גב דמקדש בצלחתו וכו' נוכל לומר דמביא ל' ראי' משבת שחיל ביום טוב או מיו"ט לחוד דע"ג דמקדש בתפלה מ"מ תקנו על הocus אף קידוש ביום טוב דהוי דרבנן מ'מ תקנו שני פעמים וכן קידוש שבת שחיל ביום טוב והא דפסיקה לי' לעניין קידוש דמקדש על הocus ג"כ ולא בהבדלה ע"ש בס' פ"י הטעם זה אבל זה נ"ל ברור דאי' בתפלה שבת כלל כיוון דליקא הזכרת יצ"מ דנלמד מג"ש ומקום הניחו ל' בעורת הש"ת ולא הרגישו בזה האחרונים.

סוגיות במס' ברכות שיעור # 15 – מצות קידוש בליל שבת

וגם אפשר אם רוצים להוסיף בנוסחה התפלה ذכר ליצ"מ מותר להוסיף כמו כ"ד שמוסיפים בתפלה כי הנוסח אינו תורה וגם אינו מאנשי כנה"ג רק עיקר הדברים לזכור שבת כידוע חילוקי המנהגים וזה פסיקה ל' לרבעא דיא"ג דיצה"ג קידוש בתפלה מ"מ תקחו"ל אכוס מטעם המבואר שם עפ"י אבל עכ"פ בנוסחה דין שאין לנו מזכירין יצ"מ לבי אומר בטה בעה"י דאי מה"ת כלל וחל עליו מצות התורה ויש כמה ג"מ ע' אהרוןים ודガ"מ והוא אמרת גמור לענ"ד ועיין טור או"ה סימן קפ"ז גבי ברית ותורה כ' ג"כ דלי"ג כדיעבד כיוון דהוי מה"ת וע"ש בב"י דכל הפסיקים סוברים דלי"ג א"כ מכ"ש כאן דנלמד מג"ש זואי לי"ח גנ"ב. ולכאורה כיוון דילפין מג"ש לצריך הזכרת יצ"מ א"כ להסוברים גם הבדלה ואורייתא דהוי בכלל זכירה למה לא תיקנו להזכיר יצ"מ ועל הש"ס דילן ל"ק לאינו מוכחה דהבדלה ואורייתא ע"ש בהה"מ וגם אפילו אם ואורייתא נלמד מפסק ולבידל ע"ש בהה"מ אך להר"מ ולהרham"ה דנראה דסוברים כדרשת הספרי א"כ הוא בכלל זכירה ולמה לא נזכיר יצ"מ וצ"ל מ"מ עיקר המצווה ذזכיר בקד"ה ולא ילפין אלא קידוש ולא הבדלה ומ"מ קצ"ע. וקידוש ביום סוברים רה"פ דהוי דרבנן אף דນפקא בש"ס דילן מקרה מ"מ הוא אסמכתא ע"ש בהראב"ד בהשגות ובר"ג וכולם מסכימים שהוא רק דרבנן אך אם לא קידש בליל שבת מקדש והולך כל היום ע"ש בש"ס ור"מ זה ודאי ואוריית' ע"ש בהשגות הראב"ד מבואר כן זה"פ.

... והנה קידוש והבדלה להרham"ה והר"מ דהוא ואוריית' נשים ג"כ חייבות במצבה זו כמ"ש בש"ס ור"מ פ"יב מה' עכו"ם ולהסוברים דהבדלה הוא רק דרבנן יש שיטות דنسחים חייבות מדרבן ויש סוברים דאין מהויבות ע' באו"ח סי' רצ"ו והנה נשים מוציאים אנשים כיוון שהם חיבים אך אם יצאו אף על פי שככל המצאות המחויב בדבר אמר יצא מוציא אך בנשים חקרו האחרונים ע' פתיחה לפמ"ג ודגם"ר דאפשר דאים מוציאים דאים בכלל ערבות כמ"ש הרא"ש בברכות. וגם קטן אין מוציאים כיוון שהוא רק דרבנן והם חיבים מה"ת אך הם אם יצאו ידי תורתה א"כ קטן מוציא אף איש כי דרבנן מוציא דרבנן אך לדעת הרmb"ן מגלה קטן איינו מהויב אפילו דרבנן. וקטנה שהגיעה לחונך אינה חיבת מדרבן ע' בש"ס דגוזיר ומג"א סי' שמ"ג. וטומטום ואנדרגינוס וכי מה"ע בודאי מוציאין ועו"ח סי' תרכ"ט דעת הב"י אפילו אם נשים חיבות במרקא מגלה מ"מ טומטום א"מ אפילו את מינו וכן מי שה"ע וחב"ח אף עצרות ג"כ חיב כיוון דהם מרכיבים א"מ ע"ש ותלמוד לכוא ג"כ (אף על פי שנשים חיבות) ואכ"מ להאריך. ואם תלמוד הטואו"ח תבין ע"ש שבב"י כ' דעתך רשי"י הוא כן אף על פי שהנשים מוציאין את האנשים מכל מקום טומטום א"מ אפילו מינו ג"כ (מי שה"ע וחב"ח) דגרע מנשים. אך ח"ע וחב"ח מוציא לעצמו כיוון דגם חלק העבודות הייב ע"ש וצ"ע מאד על הרב"י שלא הביא דין אלו כאן לענין קידוש בס"י רע"א דכל נשים מוציאין אנשים הו"ל לכתוב דין אלו דטומטום וה"ע דברים אלו חידוש ושם גבי מ"מ דהוא רק דרבנן מביא וכוא ה"ל ג"כ להביא דאורני וצ"ע בדין אלו ייבאו ר' אי"ה במק"א. וכל איש ישראלי חיבים במצבה זו גם בעדים חיבים לכל מצות נשנים חיבים עבדים חיב ע' בסוגיא מהש"ו שפטורים מכל מצות שבתורה וחרש המדבר ואין שומע כיוון דאי להشمיע לאזניו אם הוא חיב ע' בדרכות גבי הקורא את שמע ולה"ל וכו' ובמגלה בסוגיא דהכל כשרים וכוא חז"ו ועת"ז סי' תרכ"ט מחלוקת בין הרש שא"ר לבילה וע' שאג"א סי' זיין"ן האריך בפלפול ומסיקDBC ממצות התלויים בדיבור יוצא אף אם לה"ל ואפי' איינו שומע דאר"ל וזה צrisk אריכות גדול עאו"ה ואחרונים. ולענין לבזבז מוננו הוא ככל מ"ע שבתורה וגם לענין תשובה כן ושאר הדינים של כס וקידוש במקום סעודה הכל דרבנן ואין דרכי להאריך במא שմבוואר בשו"ע והאריכו הראשונים ואחרונים. וסומה אי נימה דסומה פטור מכל המצאות שעשין אך ל"ת חיב כד' הפמ"ג ועמש"ל בחיבורו א"ל דכאן חיב כיוון דאיתקש לשמר ובשمرة חיבים א"כ ה"ג בזקירה כמו נשים דהוי זמ"ג מ"מ מהמת הדיקש חיבים ה"ג אך רה"פ פסקו בלא"ה דסומה חיב בכל המצאות ועמש"ל קצת ואין להאריך. ואלים השומע צריך לשמעו לאחר כי אלם והרש המדבר חיבים בכל מצות שבתורה רק לענין השמעה לאזניו האריכו בזה ועפמ"ג בפתיחה לאו"ח

32 - שלוחן שלמה סימן רעה אות א'

ובמגן אברהם ס"ק א' כתוב דנ"ל דמקאורייתא בקידוש הנאמר בתפילה סכי וקידוש במקום סעודה רבנן תקנו והפרי מגדים בא"א ס"ק א' פליג עלייו יעוז' ובפתיחה כוללת ח"ג או"ק ח' דהויאל וח"ל אסמכותו אקרא על כס יין וקידוש במקום סעודה דוקא א"כ אף מן התורה לא יצא ע"כ. וצ"ע במ"ש הפרמן ג' דמנגלה דלא ניחא להו לרבען שיכוין תחילת

סוגיות במס' ברכות שיעור #15 – מצות קידוש בליל שבת

בתקפילה לקידוש דאוריתא ואפילו וכי יקדש אה"כ מדרבנן על הין ובמקום סעודה והרי לא מצינו שאמרו שבגאל הדרבנן לא יצא גם מה"ת אלא בכ"ג ששינה ועשה שלא כדין וכמ"ש התוס' סוכה דף ג. ד"ה דאמר ליה מני ב"ש היא שם עשה כב"ש אפילו מדאוריתא לא קיים משא"כ הכא דआ"ג שמקדש מה"ת באמירת דברים כגון בתקפילה מ"מ מקדש שנית על הין מדרבנן

33 - ביאור הלכה סימן רעא

* מיד – ואפילו קודם השכה כ"כ הט"ז ואוזיל לשיטתה בסימן רל"ד / רל"ה סק"ג אבל לפי מה שכתב המ"א בסימן רס"ז והבאתיו שם במ"ב סק"יו יש להחמיר בתוך זמן חצי שעיה קודם דיקודםليلת משום חובת ק"ש שלא נפיק במה שקרה קודם דיקודם בבהכל"ג להרבה פוסקים ובפרט לדין דנוהgin בכל יום להתפלל מעריב בזמןו ולהתפלל ממנה אחר פлаг המנחה וכמ"ש כ"ה אפרים שם. וכ"ז בתוך חצי שעיה קודם קודם שהגיע הזמן דחצי שעיה מותר לקידוש ולאכול בשבת ע"י קידוש זה דיויצה בו ידי קידוש כל שהוא מפלג המנחה ולמעלה וכמבואר שם בסימן רס"ז ס"ב. ומ"מ לפי מה שהעתורר שם המ"א להקשوت לדין דמתפללין מעריב בזמןו וממנה אחר פlag המנחה אלמא שלא ס"ל קר"י האיך אנו יוצאים בזה ואף שמיישב זה ע"ש מ"מ לכתלה יותר טוב למנוע מהו גנעלען"ד. ואודות דברי הט"ז וב"ל לענ"ד לולא דבריו היתי אומר אין כונת הטור כלל במה שאמר מיד לזרז לדבר זה רק שבא הטור לרום דבגניע זמן היוב קידוש והיינו אחר שהוא לילת שאז מתقدس היום מצוה לעשות דבר זה תיכף ולא לאחר דלשון זכרהו על הין בכניסתו ממש מעמידת קידוש היום וכן ממשמע ברש"י פסחים ק"ו ע"ש אבל לא בא לומר שמצוות לזרז עצמה לקידוש משום שהוא קיבל מעצמו עליו השבת וגם הרשב"א שהביא הט"ז שכתב שמותר באותו הזמן לקידוש ומותר לאכול אה"כ אף משתחשך הכל לא מצינו בהרשב"א שהיא מצויה לזרז על אותו הזמן. וראיתי בפרישה שגם הוא הרגיש שאין מדברי הרשב"א ראייה ותירוץ דכיוון ומותר לקידש מילא מצוה להקדים משום זכרהו על הין בכניסתו ולענ"ד דבר זה אינו מוכחה כלל וראייה מרבות כ"ז ע"ב אמרינו שם דברי צלי של שבת בע"ש ונכנס למරחץ להזיע [והיינו קודם שגورو על הדעה כדייאתא שם] ויצא ושנה לנו פרקיין ועדין לא השכה ולאורה למה זכר דשנה לנו פרקיין וע"כ זה הוא להראות שתפלתו היה זמן הרבה קודם שנכנס למראחץ וע"כ דלא קידש מתחלה וש"מ שלא צרכינן לזרז ע"כ שלא הגיע לתלמידים ומදלא הזכיר שוגם קידוש ואכל קודם השכה כי עוד נשאר זמן אחר התפללה ליכנס למראחץ ולשנות הפרק לתלמידים ומදלא הזכיר שוגם קידוש ואכל קודם שנכנס למראחץ וע"כ דלא קידש מתחלה וש"מ שלא צרכינן לזרז ע"כ שלא הגיע לתלמידים ומදלא הזכיר שוגם קידוש ואכל קודם הלכה י"א שכתב יש לו לאדם לקידש על הocus ע"ש וכור ע"ש דחתם הכוונה דייל לקידש כדומוחה ממה שכתב בסוף וכן מבדיל וכעין זה יש בפ"ז מהלכות תפלה הלכה ד' / פ"ג ה"ז / ויש לו וכור ע"ש בכסף משנה אבל אין הכוונה דמצריך לעשות כן לכתלה. ומ"מ אף שאין לי ראייה מן הרמב"ם להט"ז מ"מ מצאתי און לי מלשון הרמב"ם הנ"ל להסביר שכתבת לחלק להט"ז בין קודם חשיכה ובין הרבח כי הרמב"ם סיים וכותב בהלכה הנ"ל שמצוות זכירה היא בין בשעת כניסה ובין קודם לשעה זו כמעט שס"ל ואפילו לרבען דר"י מותר לקידש דהמ"ע מוקדי שזכר זה שכבר הגיע זמן חובת המצווה של קידוש לכור"ע וע"כ ממש אליא נכוון להקדים לזמן זה משא"כ בזמן הרבח קודם אף שהוא פлаг המנחה ומותר לסמוך על שיטת ר"י לא מצינו אפילו לר"י שהיא נכוון להדר אחר זה ולכך נכנס רבוי למראחץ ושנה פרקו מוקודם ובזה אתי שפיר מה שכתב הרמב"ם תיבת כמהט והפמ"ג נדחק בזה ע"ש גנעלען"ד להסביר סברת הט"ז. ועתה נבא לאבר במקצת עיקר מצות קידוש. הנה קידוש היום הוא מ"ע נוכל לקיים בזכירות שבחו של יום וקידושו בלבד ומה השבת לקידשו וכותב הרמב"ם בפרק כ"ט מהלכות שבת דהמ"ע נוכל לקיים בזכירות שבחו של יום וקידושו בלבד ומה דמקדשין על הocus הוא רק מ"ס בלבד והזוכר שיטחו עוד בכמה פוסקים ראשונים וכותב המ"א דלפ"ז בתפללה בלבד שבנה נזכר קדושת היום מקיים המ"ע והביא עוד ראייה לזה מדامر בברכות לג"ג ע"ב כشنסתפקו המבדיל בתפללה צריך שיבידיל על הocus או לא והשיבו כי קידושא מה קידושא אף על גב דמקדש בצלותה הדר מקדש אכסא אף הבדלה נמי אף על גב דمبادיל בתפללה הדר מבדיל אכסא ועיין בחוזשי רע"א שהביא דמדברי הר"ן בסוגיא דנור הונאה ונור ביזנו מוכחה דס"ל לקידוש על הין או על הפת הוא דאוריתא [וכן מוכחה ג"כ בדמברי הרשב"א שם בהאי סוגיא ע"ש] וכן הביאו שם עוד דמדברי הרא"ש בפרק ערבי פסחים מוכחה ג"כ דס"ל דבתפללה בלבד אינו יוצא בודאי וביתור ס"ל ואפילו

סוגיות במס' ברכות שיעור #15 – מצות קידוש בליל שבת

בקידוש גמור שלא במקום סעודה תיכף ג' כ אין יוצא מה"ת ולדעת רבינו יונה שם בקידוש גמור יוצא המ"ע دائורייתא אפלו שלא במקום סעודה [וציריך להבין איך יפרנס הרא"ש והרש"ב] אמר שהוא שארם הגمرا מה קידושה אף על גב דמקdash בצלותא וכו' ויש לומר דה"ק מה קידושה אף על גב שקידש בתפלה ציריך לקידוש עוד הפעם על הocus והינו מדקטיב זכור וכי"ל זכרהו על הין או על הפת דהוא ג' כ במקומות יין ואם לא אינו יוצא כלל ידי קידוש אף הבדלה נמי דתוקון רבנן כעין دائורייתא תקון וע' כ אף על גב דאבל בצלותא ציריך להבדיל על הocus ואם לאו אינו יוצא כלל ידי הבדלה ולדעת רבינו יונה ג' כ ניה דהגמרה מביא ראה דבצלותא בלבד אינו יוצא ידי הבדלה כלל כמו שאינו יוצא שם כלל בקידושא בצלותא]. עוד ראוי לערר בדיון זה דהא איתא בפסחים קי"ז ע"ב אמר רב אהא בר יעקב וציריך להזכיר יציאת מצרים בקידוש היום כ晦יב הכא זכור וגוי וכתייב התם למן תזכור אצל קידוש] ואף דבר כל לילה ציריך להזכיר ג' יצ' שם יש לו רשות להזכיר כל הלילה והכא לענין קידוש מקפיד הכתוב שזכור אצל קידוש] והובא מימרא זו בר"ח שלפנינו וגם בר"י פ' ורא"ש וא"כ איך יוצא ידי קידוש בתפלה הא לא נזכר בתפלת לילה יציאת מצרים כלל [ובתפלת שחירות ראייתי בהגהת מראה כהן שתביא בשם הכלבו הנושא זכר למעשה בראשית וליציאת מצרים] ואף שברשב'ם כתוב שם לציריך יצ' מ בצלותא ועל הocus אבל בנוסח תפלהנו לא נזכר יצ' מ כלל ואיך כתוב המ"א דיויצה זהה ועל הרמב"ם לא קשה כלל דמה אמר דיויצה בזכירת דברים הינו כשמזכיר בה גם יציאת מצרים וכמו שכתב בהדייה בסה"מ מצוה ל"א ומשמע ג' כ דס"ל דהוא دائורייתא ולא אסמכתה בעלה מדקטיב שם זה באור המ"ע [אך לפלא מה שהשmitt זה ברמב"ם גופא וצ"ע] אבל על המ"א ושארו אחرونיהם שהעתיקו דבריו להלכה קשה איך העלימו עין מזה ושמעתה שבספר מגחת חינוך ג' כ הפליא זהה על המ"א וממחמת זה מסיק להלכה דלא כוותיה ולענ"ד יש לישב בדבריו קצת או דסובר דהוא רק מודרבנן והג"ש הוא אסמכתה בעלה וגם דהגן"ש זכירה וכייה צריכין להא dredש בשבת פ"ו ע"ב ע"ש או דסובר דיויצה מן התורה بما שהזכיר יציאת מצרים סמוך לתפלה והשכיבנו כगולה אריכתא דמיा כמו שאמרו חז"ל ולא צריכין שזכיר דוקא בקידושה גופא אבל מ"מ הוא דוחק דהא מפסיק בגין ראשונות ואולי אפשר לומר דכיוון שזכיר פ██וק ושמרו בני ישראל את השבת וגו' תיכף להשכיבנו שהיא גאותה אריכתא די זהה מן התורה שיש בזה שבחו של היום שבת ואך שלא הזכיר עדין קדושת היום וברמב"ם נזכר שבוח וקידוש זה הלא זכייר תיכף אחר ג' ראשונות ובוחאי לא גרע המ"ע במנה שהפסיק בל' ראשונות דהא שבוח של הקדוש ברוך הוא בין שבוח שבת לקידושו זהה הנ"ל לישב דברי המ"א מפני הומר הקושיא אבל מ"מ לדינה צ"ע ואולי כונת הגם' שזכיר יצ' מ בתוך הקדוש ובנוסח תפלהנו לא מצינו זה ומפני כל הטעמים הנ"ל כתבנו בפנים שיש לפkap בזה הרבה וגם בדה"ח כתוב דלכתהלה יש לחוש לגודלי הפסוקים שס"ל לאין יוצא ד"ת בתפלה ומה שעורתתי עוד דאפלו יאמר עם הקטן מלאה דהלא קי"ל דמצות צריכות כונה וכו' לזה התעוור בעלתו"ש ע"ש ומה שכתבתי עוד דאפלו יאמר דכיוון שהוא סומך ג' כ אין כדי הוא משומד דהלא כיוון שאינו יוצא בקידוש כלל ציריך להיות כוס לפניו ואפשר לומר דכיוון שהוא סומך ברעינו על הocus שעומד לפני התינוק די זהה וכעון שכח בתשע"ת לפקמן בסימן רצ'ו בשם הגהות יש נוחלין ע"ש גם שם אינו מכון לצאת בברכתו ומאי מגרע לו' בעניינו שהוא קטן אבל לדברי התו"ש בסימן זה משמע דכל שלא הגיעו לי"ג שנה אינו מועיל אפילו אם יאמר עמו מלאה במללה ובתשובה הארץ"א שאביא בסמוך משמע דאיו סובר כל עיקר דברי השערתי תשובה בשם הגהה יש נוחלין הנ"ל ולכון כתבתי דגנון למנוח אפלו באופן זה. ועוד עוד אדם הוא נער בן י"ג שנה אף דכתיב המ"א דלא חשבין לה בגודל כיוון שאין ידוע לנו שהביא שתי שערות מ"מ אם האיש כבר התפלל נראה דיכול הנער להוציאו מכח ס"ס אחד דשמע הביא שתי שערות ועוד דפן יצא האיש בתפלה דאך לפי סברתנו דחוושין שמא לא כוון לצאת ועוד שאר טעמי הנ"ל מידי ספיקא לא נפקא:

34 - רמב"ם הלכות תפילה ונשיות כפים פרק א

הלכה א

מצוות עשה להתפלל בכל יום שנאמר ועבדת את ה' אליהם, מפני השמועה למדיו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולבדו בכל לבבכם אמרו הכהנים כי זו היא עבודה שבבל זו תפלה, ואין מנין התפלות מן התורה, ואין משנה התפלה הזאת מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה.

סוגיות במס' ברכות שיעור # 15 – מצות קידוש בליל שבת

הלהקה ב

ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפילה לפי שהיא מצווה עשה שלא הזמן גרמא אלא חיוב מצווה זו כך הוא שהוא אדם מתהנן ומתפלל בכל יום ומגדי שבוחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשתו ובתנה ואחר כך נותן שבח והודיה לה על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו.

35 - שלוחן ערוד אורח חיים הלכות תפלה סימנו קו סעיף ב

נשים ועבדים, שאע"פ שפטורים מוק"ש חייבים בתפילה, מפני (ד) שהיא ב **מ"ע <ב>** שלא [א] הזמן גרמא; וקטנים שהגיעו לחינוך, ג חייבים (ה) להנכם.

36 - מגן אברהם סימנו קו ס"ק ב

מצוות עשה – כ"כ הרמב"ם דס"ל דתפלה מ"ע דאוריתא היא דכתיב ולעמדו בכל לבבם וכו' אך מדאוריתא די בפעם אחת ביום ובכל נסוחה שיריצה ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרי' מיד בבוקר סמוך לניטילה איזה בקשה ומדאוריתא די בזה ואפשר שגם שוגם הקרים לא חייבים יותר והרמב"ן סובר תפלה דרבנן וכן דעת רוב הפוסקים ועיין בתוס' דברכות דף כ' ריש ע"ב ובשם"ק כ' שמצוות לחתפל בעת צרה:

37 - ספר חממות ימים סימנו כד

לכוארה צ"ל לפי המג"א שאע"פ שהרמב"ם סובר שסדר התפילה הוא מדאוריתא הינו דוקא לכתILLAה כדי לצאת ידי חוכבת תפילה באופן מובהר אמנם אין סדר זה לעיכובה لكن נשים שאומרות איזו בקשה סגי בהא מדאוריתא... השתהא דאתית להכי אילא למימר דהוא הדין במצוות קידוש הינו ע"פ שמצוות זכירת שבת היא להרבות בדברי שבת וקידוש מ"מ אדם יוצא ידי חובת קידוש בהזכרה כל שהוא והגז"ש ذזכיר תוכור באה לאשמעין ذזכיר יציאת מצרים אינה מצווה בפני עצמה אלא היא גם חלק מזכירת זבת וכן מזכירים יציאת מצרים בקדוש היום רק כדי לקיים מצות זכירת שבת באופן מובהר אך לא לעיכובה לפי זה א"כ שפיר נקטו המג"א והגרא"א דיווצאים ידי חובת קידוש בתפילת היום גם בשבת.

38 - שלוחן שלמה שם

ובעיקר הדבר לכוארה צ"ע הרי מצווה קידוש לפניין מקרא ד"זכור את וגו'" וא"כ הרוי בתפילת ערבית הוא אומר וכיcolo וגוי "אתה קדשת" והברכה של "מקדש השבת" שזה ממש שנוסח של קידוש ומתפלל בכוונה להפליג בשעה קדושה השבת ואיך אפשר לומר שיכוין לא לצאת בזה מצווה קידוש הרוי ממש מקיים את הפסוק של "זכור את יום וגו'" אך צ"ל דכוונתם שיכוין לקדש את השבת בתפילת ערבית מפני שהו הנושא של התפילה ולא לשם מצווה זכור.

39 - הגהות רע"א לשו"ע או"ח סימן רעא

ובזה יש להסתפק דיל' נשים אין עירבים بعد אחרים אבל אנשים ערבים גם על הנשים עיי"ש. ולענ"ד דין חילוק בין אנשים לנשים לעניין ערבות ולא מצינו בשום דוכתא לבנשים אין הדין אם יצא מוציאו הורי גבי ינאוי מלכא ומלכתא בכיריו ריפתא ממש מעadam היה אוכל שמעון בן שטח כוית שפיר עבר והוא אם נשים מהויבת בבהמ"ז דאוריתא איך היה יכול להוציא לאשת ינאוי דהיא מהויבת מדאוריתא ורשב"ש מדרבנן והוא ליכא ערבות, זולת שנאמר נשים אין ערבים לאחרים, אבל אנשים ערבים גם לנשים, א"כ עכ"פ נפשט ספקו דהגאון הנ"ל. אבל נראה דכוונת הרא"ש דהערבות היה רק לגבי מי שמהויב במצוות זו הוא ערב על אחרים ואם נשים בבהמ"ז דאוריתא באמת אם יצאו מוציאים לאנשים ודכוין שהם שיכים במצוות זו ישנים ג"כ בכלל ערבות אבל במצוות שאין חייבים בה דהינו אם נשים בבהמ"ז דרבנן אין להם דין ערבות במצוות א'